

УДК 656.615:658

М.О. Бойко

ІДЕНТИФІКАЦІЯ І ПОБУДОВА КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАГРОЗ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ ПОРТОВОЇ ГАЛУЗІ

В статті розглядається функціонування підприємств портової галузі на ринку портових послуг в сучасних умовах господарювання під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища. Особлива увага приділяється визначенню різноманітних загроз та небезпек, з якими стикаються підприємства портової галузі в процесі свого функціонування. Систематизовані потенційні загрози та небезпеки підприємств портової галузі та їх складові.

Ключові слова: економічна безпека, ризики, загрози та небезпеки, підприємства портової галузі, внутрішнє та зовнішнє середовище.

В статье рассматривается функционирование предприятий портовой отрасли на рынке портовых услуг в современных условиях хозяйствования под влиянием внешней и внутренней среды. Особое внимание уделяется определению угроз и опасностей, с которыми сталкиваются предприятия портовой отрасли в процессе своего функционирования. Систематизированы потенциальные угрозы и опасности предприятий портовой отрасли и их составляющие.

Ключевые слова: экономическая безопасность, риски, угрозы и опасности, предприятия портовой отрасли, внутренняя и внешняя среда.

Enterprises port sector (EPS) play an important role in shaping the transport system and the development of foreign economic relations. In the dynamic development of the national and global economy enterprise management port industry is facing new challenges and problems that require adequate solutions. Management

© Бойко М.О., 2015

aspect of EPS complicated large-scale increase in information complexity of tasks in strongly competitive environment, the need to take account of the many internal and external factors and increased responsibility for the consequences of decisions.

Given the variety of factors and subsystems that interact in the functioning of the EPS, use any of the standard methods of determining the level of economic development extremely difficult. Ukraine Enterprises port sector operate under conditions that are different from those in which ports are developed countries. However, achieving competitiveness is possible only if the initial conditions comparable to those prevailing in the more developed world.

The current level of port enterprises sector requires the formation of both external and internal environment, so it is reasonable to review the existing threats in making of the EPS. External dangers and threats arising outside the EPS and not related to its production activities. Internal factors associated with the business operations of the company, its staff and due to the processes that occur in the production and sale and can make an impact on performance.

Assessment of the economic security of the EPS should be based on the fact that changes in the economic situation, strengthening or weakening of competition or downturn and a number of other factors of uncertainty have a great influence on the performance of the whole, as in the present conditions without potential threats and dangers do just impossible.

Keywords: economic security, risks, threats and hazards, enterprise port sector, internal and external environment.

Постановка проблеми. Підприємства портової галузі (ППГ) відіграють важливу роль у формуванні транспортної системи країни та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. В умовах динамічного розвитку національної та світової економіки управління діяльністю підприємств портової галузі стикається з новими викликами та проблемами, які вимагають адекватного рішення. Управлінський аспект діяльності ППГ ускладнюється

масштабним збільшенням обсягу інформації, складністю вирішуваних завдань в умовах висококонкурентного середовища, необхідністю врахування безлічі зовнішніх і внутрішніх факторів, а також зростанням відповідальності за наслідки прийнятих рішень.

Сучасна роль підприємств портової діяльності в транспортному комплексі і економіці країни в цілому така, що відповідати їй може лише високотехнологічне, екологічно безпечне, з достатнім рівнем підготовки управлінсько-організаційних кадрів і соціально-адекватне регіональним умовам транспортне підприємство нового типу [6].

Враховуючи різноманітність чинників і підсистем, що вступають у взаємодію при функціонуванні ППГ, використання якого-небудь із загальноприйнятих методів визначення рівня економічного розвитку украї утруднено. Підприємства портової галузі України функціонують в умовах, що відрізняються від тих, в яких працюють порти розвинених країн. Проте, досягнення конкурентоспроможності можливе лише за наявності вихідних умов, порівнянних з тими, що склалися в більш розвиненому світі. Не можна не враховувати процесів глобалізації, тобто взаємопроникнення господарських систем різних країн, викликаного загостренням конкуренції і прискоренням науково-технічного прогресу.

В даний час існують ППГ, що діють на основі парадоксальної концепції «порт без порту». Підприємствами цього типу є принципово нові виробничо-інформаційно-технічні утворення, засновані на вживанні інтермодальних логістичних ліній. Поява таких ППГ може різко підвищити конкурентоспроможність України серед інших морських держав СНД і Європи.

Всі напрями підвищення конкурентоспроможності підприємств портової діяльності мають бути зорієнтовані на досягнення єдиної мети – корінної зміни всього портового бізнесу України і входження в міжнародний ринок портових послуг на рівноправних умовах, а особливу роль в даному процесі повинні зіграти управлінські та інформаційні технології.

Огляд останніх досліджень та літератури. Теоретичні основи визначення економічної безпеки викладені у працях багатьох науковців, таких як С.В. Васильчак, С.М. Ілляшенко, А.В. Козаченко, І.П. Мігус, Г.О. Мінаєв, І.І. Нагорна, Є.О. Олейніков, В.Л. Ортинський, С.Ф. Покропивний, Н.В. Прус, В.В. Шликов та ін.

Особливості економічної безпеки для підприємств морської галузі відображено у роботах В.Г. Алькема, Т.Г. Васильців, В. Забродський, А. Козаченко, Н. Кизим, А. Кириченко, Ю. Лисенко, А. Ляшенко, С. Мищенко, Є. Олейников, В. Пономарьов, Р. Руденський, В. Тамбовцев та інші.

Незважаючи на досить широкий спектр досліджень стосовно сутності, заходів із забезпечення економічної безпеки підприємства, багато досліджень мають спиратися лише на загальнонауковий, методологічний характер.

Крім того, на теперішній час не вирішені проблеми оцінки економічної безпеки, пов'язані з відсутністю загальної методики визначення економічної безпеки підприємств з урахуванням галузевих особливостей.

Однією з найголовніших задач, яку більшість авторів ставлять в процесі визначення поняття «економічна безпека», являється необхідність визначення внутрішніх та зовнішніх загроз, які безпосередньо впливають на діяльність підприємства та вироблення стійкого, легітимного, дієвого механізму для протистояння негативному зовнішньому впливу.

Грунтуючись на загальних засадах економічної теорії і дослідивши наукові джерела, було проведено аналіз сучасних наукових підходів до поняття «економічна безпека підприємства», що дозволило дійти висновку про існування не вирішених проблем щодо оцінки економічної безпеки, які пов'язані з новими умовами ринкових трансформацій та методів господарювання, а також необхідності систематизації потенційних загроз та небезпек підприємств з урахуванням галузевих особливостей.

Завдання дослідження. Метою статті є визначення загроз економічній безпеці ППГ та їх систематизація. Основними завданнями для досягнення поставленої мети є:

- розглянути функціонування ППГ на ринку портових послуг в сучасних умовах;
- систематизувати потенційні загрози та небезпеки ППГ;
- проаналізувати складові потенційних загроз та небезпек ППГ.

Основний матеріал дослідження. Сучасний рівень розвитку підприємств портової галузі вимагає формування як зовнішнього, так і внутрішнього середовища, тому доцільним є розгляд існуючих загроз при здійсненні діяльності ППГ. Зовнішні небезпеки і погрози виникають за межами ППГ та не пов'язані з його виробничою діяльністю.

Внутрішні чинники пов'язані з господарською діяльністю підприємства, його персоналу та обумовлені тими процесами, які виникають в ході виробництва і реалізації і можуть внести свій вплив на результати діяльності. Для визначення потенційних загроз та небезпек необхідно розглянути функціонування ППГ на ринку портових послуг в сучасних умовах (рис. 1).

З урахуванням визначення аспектів діяльності ППГ під впливом зовнішнього та внутрішнього середовища вважається доцільним розглянути потенційні загрози та небезпеки по кожній складовій, систематизація яких представлено на рис. 2.

Розглянемо складові потенційних загроз та небезпек ППГ більш детально.

1. Загрози діяльності ППГ на законодавчому рівні.

Недостатність законодавчої бази та виникненні негативних наслідків недостатньої розробленості нормативної правової бази, що регулює відносини в транспортній сфері проявляється у неузгодженості різних регламентуючих положень та відміною окремих статей і законів в частині податків, стосунків власності та договірних права, що впливає на умови виробничої діяльності ППГ.

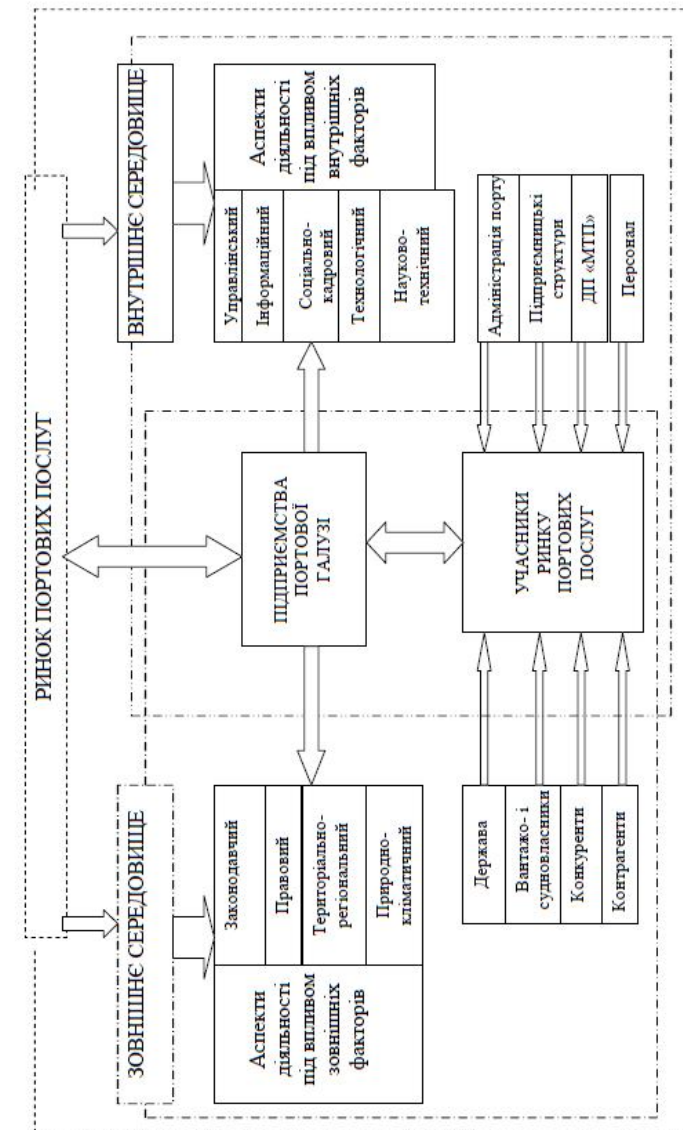

Рис. 1. Функціонування підприємств портової галузі на ринку портових послуг в сучасних умовах

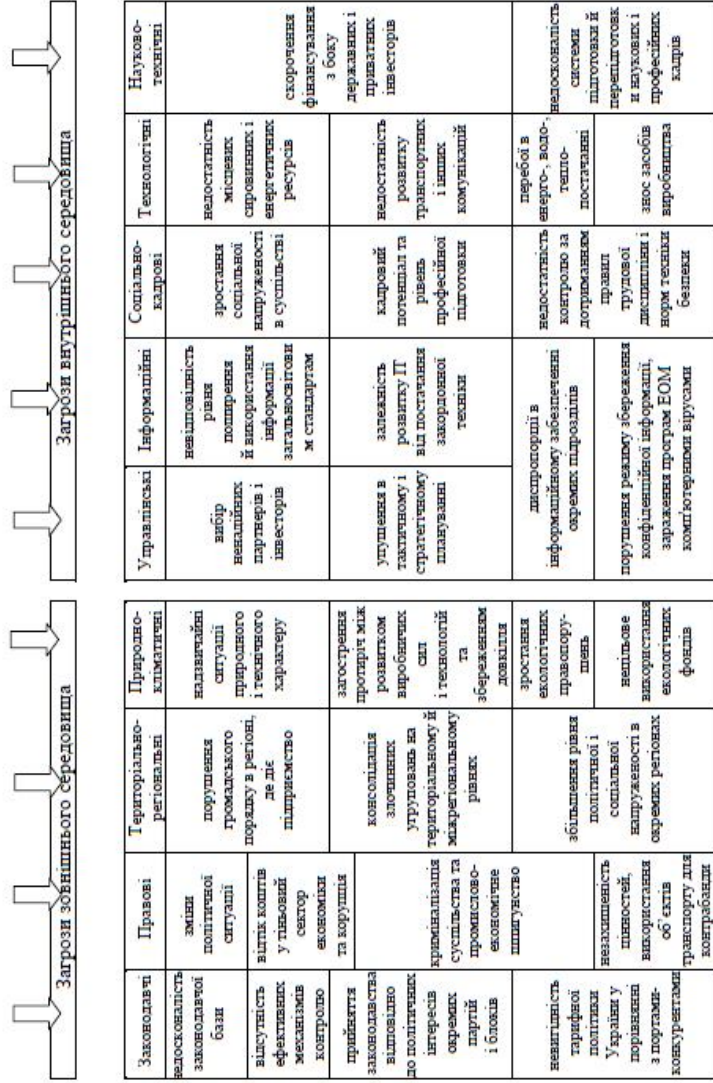

Рис. 2. Поменішіні загрози та небезпеки підприємств портової галузі

Як приклад можна вказати:
- наявність в законодавстві широких дискреційних повноважень чиновників (тобто права діяти на власний розсуд), що створює можливості для зловживань;

- часте використання посилкових норм: залишаючи більш детальне регулювання тих чи інших відносин (як правило, порядку і термінів здійснення конкретних повноважень) на розсуд органу виконавчої влади, законодавець провокує відомства на створення умов діяльності, зручних тільки для чиновників, на шкоду інтересам і зручності громадян;

- наявність у нормативних актах колізійних норм, які перешкоджають правильному застосуванню законів і створюють можливості для застосування чиновником, на його розсуд, тієї норми, яка більш вигідна в конкретному випадку [5].

Необхідно мати на увазі, що ефективне функціонування ППГ є одним з предметів державної економічної політики. Це положення характерне для середніх або малих країн, що мають один або декілька морських портів (Сінгапур, Нідерланди, Бельгія та ін.). Використовуючи державну (муніципальну) форму власності і направляючи економічну політику на вирішення макроекономічних завдань, дані держави досягають досить високого рівня ефективності, динамізму і новаторства в діяльності своїх портів.

Використання даного досвіду буде корисним для України. На першому етапі держава, використовуючи економічні механізми, підтримує портову інфраструктуру і забезпечує необхідний потік інвестицій з інших секторів економіки, а на другому етапі, після досягнення певного рівня інформатизації, механізації і менеджменту в портовому господарстві і зниження середніх витрат, держава створює всі умови для збільшення вантажопотоків.

Для цілей збільшення вантажопотоків використовуються різні заходи в тарифній політиці, фіскальній і митній системі та забезпечує національній портовій системі необхідні умови для закріплення позицій в міжнародному портовому бізнесі, тим са-

мим підвищуючи її економічну безпеку. Більш того, при такому підході до функціонування ППГ перевагою користуються підприємства з приватною формою власності. При цьому роль уряду обмежується контролем і узгодженням дій портових властей і їх відповідністю загальній політиці в інших галузях, а також в області використання прибережної зони, охорони довкілля, соціального захисту користувачів порту та ін. Останній аспект пов'язаний в більшості випадків з антимонопольною політикою і іншими засобами боротьби з підриванням ринкових стосунків. Всі інші питання функціонування портів, зокрема, стосовно організації внутрішнього середовища і середовища завдань, залишаються прерогативою лише портових властей. Найбільш перспективними напрямками є, перш за все, поліпшення якості стосунків з учасниками ринку послуг, диверсифікація зовнішньої діяльності і забезпечення економічної безпеки підприємств портової діяльності.

Відсутність ефективних механізмів контролю за дотриманням законодавчих норм і вимог приводить до зростання випадків неправомірної поведінки з боку всіх суб'єктів (резидентів/нерезидентів, конкурентів, постачальників), задіяних у виробничо-господарських відносинах, що набагато ускладнює процес виробничої діяльності, сприяє наростанню напруженості та негативно впливає на кінцевий результат діяльності підприємства.

Невигідність тарифної політики України у порівнянні з портами-конкурентами проявляється у негнучкості тарифної політики та невідповідності структури нормативних документів до єдиних світових норм.

Діюча система портових зборів з суден в Україні затверджена в 1995 р. В даний час ця система не в повній мірі відповідає світовій практиці справляння портових зборів, новій організаційній структурі державного управління морськими портами, принципам ціноутворення на послуги природних монополій... вантажовласники при наявності альтернативних варіантів обирають порт заходу, де можна отримати необхідні по-

слуги з найменшими витратами і високою якістю сервісу. Однак, діюча система портових зборів в Україні не передбачає можливості коригування ставок зборів, враховуючи їх рівень в портах-конкурентах. Це істотно знижує привабливість морських вітчизняних портів і не сприяє зростанню їх суднообігу [1. С. 51].

Для ППГ тарифи практично є єдиним джерелом власних коштів, при цьому саме ці кошти дозволяють порту набувати чинників виробництва, розвивати управлінський ресурс і забезпечувати велику частину природоохоронних заходів, економічну безпеку. Необхідно враховувати, що окрім основної діяльності порту, існують і інші цілі: забезпечення зайнятості і збільшення кількості робочих місць, стимулювання розвитку прилеглих районів, сприяння кращому використанню природних чинників. Внаслідок цього макроекономічна концепція розвитку портів передбачає участь органів державної влади в ухваленні рішень, що стосуються організації зовнішнього середовища діяльності ППГ.

2. Загрози діяльності ППГ на правовому рівні.

Зміни політичної ситуації сприяють незаконній діяльності політичних партій, громадських організацій та інших об'єднань і рухів, що може привести до політичного екстремізму і тероризму.

Неконтрольований відтік коштів у тіньовий сектор економіки відбувається шляхом створенням офшорних зон, посередницьких і інших структур, сприяючих нецільовому витрачання бюджетних коштів, прихованню доходів, нажитих незаконним шляхом і, як наслідок, веде до уникнення від оподаткування та напряду пов'язано з корупцією.

Загрози з боку влади – це свідомі або несвідомі дії органів влади, що створюють небезпеку для функціонування та розвитку підприємства. Прикладами можуть бути недосконале податкове законодавство країни, позбавлення підприємства ліцензії, збільшення кількості перевірок підприємства контролюючими органами тощо [3].

Криміналізація суспільства проявляється у корумпованості чиновників, зростанням економічної злочинності та промислово-економічного шпигунства.

Загрози, пов'язані з незахищеністю товарно-матеріальних цінностей від розкрадань та незаконних фінансових операцій пов'язані з приховуванням від органів державного управління соціально-економічних відносин між господарюючими суб'єктами та приводять до зростання тіньового сектора економіки. Крім того, об'єкти транспорту можуть використовуватися злочинним середовищем в цілях контрабанди, перевезення зброї, вибухових речовин, наркотиків та ін.

3. Загрози діяльності ППГ на територіально-регіональному рівні.

Порушення громадського порядку в регіоні, де діє підприємство, виникають при створенні передумов для масових, групових порушень, блокування роботи транспорту. Загрози в цьому напрямку виникають при конкретній ситуації в тому або іншому населеному пункті, регіоні, де діє підприємство та практично не прогнозуються і може зробити істотний вплив на результати господарювання.

Активізація консолідації злочинних угруповань на територіальному й міжрегіональному рівнях приводить до розподілу території країни і галузей злочинного бізнесу на сфери впливу, внаслідок чого встановлюється кримінальний контроль за діяльністю малого, середнього і крупного підприємництва, фінансовими операціями.

Рівень політичної і соціальної напруженості в окремих регіонах може призвести до соціально-трудова конфліктів, зниження ефективності роботи всієї організації.

4. Загрози діяльності ППГ на природно-кліматичному рівні.

Загрози, пов'язані з надзвичайними ситуаціями природного і техногенного характеру приводять до порушення нормальних умов діяльності людей на об'єкті (чи підприємстві),

спричинення аварії, катастрофи, стихійного лиха та можуть призвести до людських чи матеріальних втрат.

Загострення протиріч між розвитком продуктивних сил і технологій, і необхідністю збереження сприятливого екологічного життя людей у процесі взаємодії суспільства з природою на пряму залежать від збалансованого і комплексного вирішення економічних, соціальних, екологічних і технологічних проблем та викликає необхідність до збереження сприятливого довкілля. Крім того, виникає необхідність створення механізму забезпечення конституційних прав громадян на сприятливе середовище, на її захист від негативної дії, викликаної господарською та іншою діяльністю або бездіяльністю та отримання достовірної інформації про стан довкілля і на відшкодування шкоди довкіллю. Розбалансованість законодавства по охороні природи, неприйняття органами державної влади нормативно-правових актів в області екології і використання природних ресурсів збільшує ризик появи загроз звикання суспільства до екологічно несприятливих умов життя.

Зростання екологічних правопорушень приводить до загострення екологічної ситуації як на місцевих рівнях, так і на рівні держави, що в перше чергу впливає як на стан довкілля так і на стан здоров'я людини. Основними факторами зростання еко-логічних правопорушень є: нераціонального використання природних ресурсів, неправильна утилізація відходів виробництва, порушення правил охорони навколишнього середовища, забруднення значних територій, що може наражати на виникнення небезпечних техногенних аварій або екологічних загроз.

Нецільове використання екологічних фондів тягне за собою застосування штрафних санкцій до підприємств, які порушують законодавство про охорону навколишнього природного середовища.

Внутрішні небезпеки і погрози економічній безпеці ППГ виникають безпосередньо у сфері діяльності самого підприємства. Найбільш значними внутрішніми факторами є: якість планування і ухвалення рішення, дотримання технології, організація

праці і робота з персоналом, фінансова політика, дисципліна і багато інших. Всі ці зв'язки і стосунки виникають в конкретних політичних, соціально-економічних, природно-кліматичних і інших умовах, які склалися як в масштабах всієї країни, так і на рівні певного конкретного регіону.

5. Загрози діяльності ППГ на управлінському рівні:

- упущення, як в тактичному, так і в стратегічному плануванні, зв'язані, перш за все, з вибором мети, невірною оцінкою можливостей підприємства, помилками в прогнозуванні;

- виникнення диспропорцій в інформаційному забезпеченні окремих підрозділів, що приводить до затримки виробничого процесу, зниження продуктивних можливостей підприємства;

- порушення режиму збереження конфіденційної інформації та зараження програм ЕОМ різного роду комп'ютерними вірусами може привести до несанкціонованого доступу конкурентів до конфіденційної інформації, що складає комерційну таємницю;

- вибір ненадійних партнерів, контрагентів та інвесторів і, як наслідок, втрати по закупівлям, збитки або недоотримання прибутку.

6. Загрози діяльності ППГ в інформаційній сфері.

Існує чисельна різноманітність загроз інформаційній безпеці сучасного підприємства, серед яких можна виділити:

- протизаконна діяльність деяких економічних структур у сфері формування, поширення і використання інформації;

- порушення встановлених регламентів збору, обробки та передачі інформації;

- навмисні дії та ненавмисні помилки персоналу інформаційних систем;

- помилки в проектуванні інформаційних систем;

- відмова технічних засобів і збої програмного забезпечення в інформаційних і телекомунікаційних системах тощо [2].

Враховуючи інформаційний аспект діяльності ППГ, можливо виділити загрози:

- невідповідність рівня поширення й використання інформації загальносвітовим стандартам, що пов'язано з недосконалістю загальнодержавної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки;

- збільшенні залежності розвитку транспортних інформаційних технологій від постачання закордонної техніки.

7. Загрози діяльності ППГ на соціально-кадровому рівні.

Зростання соціальної напруженості в суспільстві напряму пов'язано зі зниженням рівня життя населення і його платоспроможністю. Забезпечення високого рівня людського потенціалу держави, задоволення стремлень населення щодо професійної самореалізації, гідної оплати праці сприяє зменшенню ризику появи загрози у даній сфері.

Відсутність кадрового потенціалу через погіршення демографічної ситуації; наявність вільних трудових ресурсів, відтік кваліфікованих кадрів; невірна оцінка кваліфікації кадрів, їх низька компетентність та низький освітній рівень керівників; недостатній рівень дисципліни; протиправні дії кадрових співробітників напряму впливають на конкурентоспроможність, прибутковість на успішність окремого підприємства.

Недостатність контролю за дотриманням правил трудової дисципліни і норм техніки безпеки на транспорті приводять до виникнення різного характеру катастроф, маючих безпосередній вплив на виробничий процес, життя працівників так і на стан виробничої системи взагалі.

На другому місці серед суб'єктів загроз знаходяться менеджери і фахівці штабних служб організації, перш за все – фінансових і комерційних. Об'єктом загроз виступають фінансові ресурси організації. Відповідні загрози можуть бути реалізовані у формі: прямих фінансових розкрадань; збитків від невігідних контрактів на постачання сировини або відвантаження продукції, укладених співробітниками, підкупленими контрагентами [4].

8. Загрози діяльності ППГ технологічного рівня.

Технологічний аспект діяльності ППГ включає прогнозування зміни у зовнішніх умовах діяльності (можливість появи нових технологій, нових продуктів, нових конкурентів) та оцінку технологічних факторів та складових, а загрози у цій сфері полягають у:

- недостатності місцевих сировинних і енергетичних ресурсів;

- недостатністю розвитку транспортних і інших комунікацій приводить до недостатньої технологічної надійності систем забезпечення безпеки;

- перебої в енерго-, водо-, тепlopостачанні, вихід зі строю обчислювальної техніки веде до призупинення чи до зупинки процесу виробництва, зниження ефективності використання ресурсного потенціалу, що безпосередньо впливає на якість кінцевого продукту, зниження якості робіт.

- недопустимий прогресуючий знос спрацьованих засобів виробництва, особливо технологічного устаткування, транспортних засобів і основних виробничих фондів веде до морального застою виробництва та не відповідає сучасним технологіям виробництва.

9. Загрози діяльності ППГ на науково-технічному рівні.

Науково-технічна сфера діяльності ППГ включає інтелектуальну творчу діяльність, спрямовану на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій (науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектно-конструкторські та інші роботи), а загрози у цій сфері полягають у:

- значному скороченні фінансування з боку державних і приватних інвесторів науково-технічної сфери, що приводить до припинення розвитку виробничої системи, відсутності можливості використання науково-прогресивних технологій, і, як наслідок, зниженні конкурентоспроможності підприємства.

- недосконалої системи підготовки та перепідготовки наукових і професійних кадрів, що приводить до формування

неефективної системи управління персоналом та відсутності ефективного кадрового резерву.

Розгляд потенційних загроз при функціонуванні ППГ на ринку портових послуг в сучасних умовах дозволяє зробити висновок, що напрями розвитку, пов'язані з вдосконаленням внутрішнього середовища їх діяльності, не менш важливі, ніж перетворення зовнішнього середовища. Багато функцій з сфери внутрішнього середовища тісно взаємозв'язані із зовнішніми функціями. Внутрішні функції гарантують досягнення оптимального співвідношення між якістю послуг, що надаються, і витратами, здійснення реальної діяльності і розвитку даної діяльності в майбутньому. Таким чином, економічна безпека ППГ є комп'лексним поняттям і пов'язана не лише з внутрішнім станом самого підприємства, але і з дією зовнішнього середовища, її суб'єктами, з якими підприємство вступає у взаємодію. ППГ знаходяться в економічній безпеці, якщо їх економічні інтереси знаходяться у взаємодії з інтересами споживачів, поставальників, конкурентів, інвесторів, держави і суспільства в цілому.

Таким чином, розвиток економічних і геополітичних чинників і, перш за все, тенденція глобалізації світового господарства створює умови для існування змішаної системи розвитку ППГ України, що поєднує в собі як макро- так і мікро-економічний підходи.

Необхідно враховувати, що міра глобалізації економічних стосунків досягла такого рівня, при якому ні в одній країні світу немає замкнутого ринку. Для того, щоб продукція стала конкурентоздатною, поєднання її ціни і якості має бути вдалішим, ніж у конкурентів.

Враховуючи обмеженість матеріальних ресурсів, недостатній розвиток приватного сектора і відповідної нормативної бази, необхідно поєднувати ефективну економічну державну політику з наданням ринкової свободи операторам портів, особливо в управлінській і інвестиційній сферах, яка є істотною умовою для досягнення ефективності портових операцій.

При цьому, для забезпечення економічної безпеки ППГ, необхідно особливу увагу приділяти здійсненню контролю за своїми ризиками, щоб уникнути уповільненої реакції на виникаючі кризові ситуації.

Загроза діяльності ППГ може виходити від конкурентів, від власних прорахунків в плануванні і управлінні, від помилок в підборі кадрів. У будь-якому випадку важливим є не уникнення ризику взагалі, а передбачення і зниження ризику до мінімального рівня.

Висновки. На підставі вищесказаного, можна зробити висновок, що оцінка економічної безпеки ППГ повинна проводитися з урахуванням того, що зміни економічної ситуації, посилення чи послаблення конкурентної боротьби або спади ділової активності та низка інших факторів невизначеності мають великий вплив на результати діяльності в цілому, тому в сучасних умовах без врахування потенційних загроз та небезпек обійтися просто неможливо.

Важливого значення набуває розробка інструментів забезпечення економічної безпеки ППГ, методів та прийомів її оцінки для досягнення найкращих результатів господарювання. Крім того, стає питання розробки організаційно-економічного інструментарію, який дасть змогу нейтралізувати власні і зовнішні загрози ППГ за умови їх взаємодії з іншими суб'єктами на протязі всього життєвого циклу.

Також існує необхідність аналізу сучасних підходів до моделювання економічної безпеки та формування показників для оцінки економічної безпеки ППГ.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Котлубай В.О. Удосконалення тарифної політики на морському транспорті // В.О. Котлубай, Ю.В. Хаймінова, Н.Ю. Старник // Вісник ОНУ ім. І.І. Мечникова. 2013. – Т. 18. – Вип.3/2. – С. 50-53.

2. Литвинюк А.А. Основи інформаційної безпеки. Комплексна система захисту інформації: структура, встановлення та підтримка функціонування // А.А. Литвинюк. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_4/visnik_st_08.pdf
3. Маніуров І.Г., Нусінова О.В. Побудова ієрархічної структури складових економічної безпеки підприємств [Електронний ресурс] / І.Г. Маніуров, О.В. Нусінова // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». – 2011. – № 9. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=680>
4. Семенченко А.В. Управління кадровою безпекою в контексті соціально-економічного розвитку організації / А.В. Семенченко // Проблеми економіки. – 2013. – № 1. – С. 235.
5. Хачатуров Е., Підпала І. Перспективи розвитку та правове забезпечення морської галузі / Е. Хачатуров, І. Підпала // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. – К.: Київський університет, 2012. – № 94. – С. 102-105.
6. Чекаловец В.И. Стратегические направления развития украинских портов / В.И. Чекаловец, Е.В. Меркт, Е.Г. Пустовит, Н.В. Яровая, Н.Г. Гребенник // Вісник національного транспортного університету. – К.: НТУ, 2002. – Вип. 6. – С. 138-147.

REFERENCES

1. Kotlubaj V. O. (2013) «Improvement of tariff policy on sea transport», *Visnyk ONU imeni I.I. Mechnykova*, vol. 18, № 3/2, pp. 50-53.

2. Lytvyniuk A.A. (2008) «Fundamentals of Information Security. Comprehensive information protection system: structure, installation and support of the», *Visnyk tsentral'noi vyborchoi komisii*, [Online], vol. 4, № 14, available at: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_4/visnik_st_08.pdf.
3. Mantsurov I.H., Nusinova O.V. (2011) «Building a hierarchical structure components of economic security companies», *Elektronne naukove fakhove vydannia «Efek-tyvna ekonomika»* [Online], vol.9, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=680>.
4. Semenchenko A.V. (2013) «Management personnel security in the context of socio-economic development», *Problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 235.
5. Khachaturov E., Pidpala I. (2012) «Prospects for the development and legal support maritime industry», *Visnyk Kyivs'koho natsional'noho universytetu imeni Tarasa Shevchenka*, vol. 94, pp. 102-105.
6. Chekalovec V.I. (2002) «Strategic directions of development of Ukrainian ports», *Visnik nacional'nogo transportnogo universitetu*, vol. 6, pp. 138-147.

Стаття надійшла до редакції 09.02.2015

Рецензенти:

доктор економічних наук, старший науковий співробітник відділу транспортних послуг Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України **С.В. Льченко**

кандидат економічних наук, доцент кафедри «Економіка підприємства і підприємництво на морському транспорті» Одеського національного морського університету **Ю.О. Наврозова**